

Selv om krigens udbrud hindrede opførelse af det i kommissionens betænkning omhandlede mønstermejeri, har de fremskaffede planer til et sådant mejeri dog allerede for en del fundet anvendelse ved adskillige på privat initiativ senere opførte eller ombyggede mejerier, hvorved nogle mindre mejerier også er blevet lagt sammen, ligesom statens forsøgsmejeri i Hillerød har gjort brug af flere af de i planerne indeholdte forslag.

Jævnside med det af råstofkommissionen tagne initiativ har de danske mejeriforeningers fællesorganisation gennem en årrække på grundlag af den offentliggjorte mejeridriftsstatistik søgt at animere mejerierne til at stræbe hen imod større driftsenheder; udviklingen i denne retning har da også været tydelig, selvom den er foregået i et langsommere tempo end ønskeligt.

For fællesorganisationens vedkommende har det været mest nærliggende at koncentrere sig om arbejdet for en rationalisering af produktionsmejerierne på landet, også her kan der peges på udmærkede eksempler, men udviklingen er hidtil foregået spredt og tilfældigt, og fællesorganisationen har derfor set det som sin opgave at aktivere og organisere rationaliseringsbevægelsen ved at stille sig til rådighed for mejerierne med vejledning og udarbejdelse af sammenlægningsplaner, byggeprojekter etc. Et væsentligt led i dette arbejde var oprettelsen i 1946 af „Mejeriernes Arkitektkontor“. Arkitektkontorets virksomhed har meget hurtigt antaget et betydeligt omfang. Kontoret, der nu beskæftiger 8 arkitekter og ingeniører, er stærkt optaget med udarbejdelse af projekter til nybygninger, udvidelser og modernisering af mejerier. Ved siden heraf har fællesorganisationens kontor i stor udstrækning bistået mejerierne med tilrettelæggelsen af det organisatoriske grundlag for sammenlægningsplaner etc., og fra 1. januar d. å. har organisationen særlig med dette arbejde for øje ansat en konsulent i mejeriorganisation, der gennem længere tid har beskæftiget sig med opgaver af denne art, således at de indhøstede erfaringer kan komme en videre kreds til gode.

En af vanskelighederne ved rationaliseringens gennemførelse er tilvejebringelsen af den nødvendige anlægskapital på billige vilkår, og i denne henseende vil det være af den største betydning, hvis den af råstofudvalget i sin tid udkastede tanke kunne videreføres, således at der af staten i nødvendigt omfang stillede midler til rådighed som lån på lempelige rente- og afdragsvilkår. I den af regeringen udarbejdede langtidsplan for Marshallhjælpens anvendelse er

regnet med en meget betydelig investering af kapital til mejeribrugets rationalisering, hvilken investering anslås til 125—150 mill. kr.

Da regeringen må anse det for nødvendigt for at bevare den danske smørproduktionskonkurrenceevne på verdensmarkedet, at den påbegyndte rationalisering af landets mejeribrug videreføres i et væsentligt forøget tempo har man fremsat nærværende lovforslag.

Til § 1.

Landbrugsministeren foreslås bemyndiget til at anvende indtil 50 mill. kroner af den genopbyggelsesfond, som foreslås oprettet ved det rigsdagen forelagte forslag til lov om oprettelse af en sådan fond. I 1948 fandtes der her i landet 1 340 andelsmejerier og 254 privatmejerier. Mejeriernes størrelsesfordeling er omtrent følgende:

Over 5 mill. kg. indvejet mælk	4 pct.
4—5 — — — —	8 -
3—4 — — — —	16 -
2—3 — — — —	31 -
1—2 — — — —	32 -
Under 1 — — — —	9 -

Af den i 1946 offentliggjorte mejeristatistik, som omfatter regnskaberne for 1944—45 for 789 andelsmejerier fremgår, at der såvel for smørmejerier som for ostemejerier er et betydeligt fald i driftsudgifterne beregnet i øre pr. kg. sødmælk for produktionen på store mejerier i forhold til små mejerier.

kg indvejet mælk	driftsudgifter pr. kg sødmælk
1 mill.	4,3 øre
2 —	3,5 -
3 —	3,2 -
4 —	3,0 -
5 —	2,8 -

Efter de foreliggende oplysninger kan der næppe forventes gennemført mere end 100 rationaliseringsprojekter i finansårene 1949/50 — 1953/54. Hvis man regner med en gennemsnitlig overslagssum på ca. 1 mill. kroner og med, at det kun vil være nødvendigt, at staten deltager i financieringen med halvdelen af den hertil fornødne kapital, fremkommer der et behov for udlån af statsmidler i fornævnte periode på det i forslaget § 1 anførte beløb, 50 mill. kroner.

Til § 2.

Med udgangspunkt i råstofkommissionens forslag, der er bestyret af de i den forløbne tid af statens forsøgsmejeri og